

Sygn. akt I NWW 33/21

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie L. K. oskarżonej o czyn z art. 296 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

na skutek wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego w W. A.D. od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w W., sygn. V K (...), po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 16 czerwca 2021 r.

stwierdza swoją niewłaściwość i przekazuje wniosek zgodnie z właściwością do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w W. Wydział V Karny na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. i art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 z późn. zm., dalej: u.SN) przekazał do rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wniosek oskarżonej L.K. o wyłączenie sędziego A. D. od orzekania w sprawie V K (...)

W uzasadnieniu Sąd wskazał, że 15 stycznia 2021 r. wpłynął wniosek oskarżonej o wyłączenie sędziego obejmujący w swej treści brak niezawisłości sędziego, który w ocenie wnioskującej spowodowany jest wadliwością powołania do pełnienia urzędu przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie niekonstytucyjnych przepisów ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 26 § 2 u.SN do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

Przepis art. 26 § 2 u.SN ustanawia właściwość funkcjonalną Sądu Najwyższego we wpadkowym (pomocniczym) postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego. Wniosek ten podlega rozpoznaniu „na zasadach określonych w odrębnych przepisach”, a więc w sprawach karnych – na zasadach określonych w k.p.k., w tym w szczególności w art. 40-42 k.p.k. Jednak wniosek taki należy do właściwości Sądu Najwyższego tylko wówczas, gdy jest oparty na wymienionych w art. 26 § 2 u.SN podstawach braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Ponadto, zgodnie z art. 26 § 3 u.SN, wniosek, o którym mowa w § 2 tego artykułu, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k., sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Przytoczony przepis „(...)” ma z założenia eliminować wszelkie sytuacje, które nie zostały objęte zakresem zastosowania art. 40 k.p.k., a powodują, że można byłoby w sposób uzasadniony kwestionować bezstronność sędziego orzekającego w sprawie (zob. W. Jasiński, *Komentarz do art. 41 k.p.k.*, [w:] J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Legalis 2020, pkt 1). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że instytucja wyłączenia sędziego przewidziana w art. 41 § 1 k.p.k. pozostaje zatem

w relacji do art. 26 § 2 u.SN w taki sposób, iż pierwszy z powołanych przepisów stanowi podstawę prawną wystąpienia przez stronę z wnioskiem o wyłączenie sędziego, drugi zaś powierza Sądowi Najwyższemu rozpoznanie takiego wniosku w sytuacji, w której obejmuje on m.in. zarzut braku niezawisłości sędziego. Ponieważ jednak okoliczności wywołujących uzasadnione wątpliwości co do bezstronnego osądzenia danej sprawy nie można całkowicie i w pełni utożsamiać z kategorią niezawisłości sędziowskiej, którą posługuje się art. 26 § 2 u.SN, stąd też ewentualna ocena wniosku o wyłączenie sędziego, przedłożonego przy rozpatrywaniu konkretnej sprawy na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. jako pozostającego w zakresie kognicji Sądu Najwyższego musi się wiązać z ustaleniem, czy wniosek ten zawiera konkretny zarzut braku niezawisłości sędziowskiej. Chodzi tu o wykazanie istnienia takiej przeszkody odnoszącej się do sprawowanego urzędu, która wyłączałaby możliwość zachowania przez sędziego standardu orzekania w sposób niezawisły. Istotne jest przy tym, aby taki zarzut nie obejmował ustalenia lub oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Taki wniosek bowiem, jako wykraczający poza zakres kognicji Sądu Najwyższego i sprzeczny z art. 29 § 3 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania na podstawie art. 26 § 3 u.SN (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 listopada 2020 r., I NWW 82/20).

Ustawodawca przekazał zatem do właściwości Sądu Najwyższego jedynie takie wnioski o wyłączenie sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma toczyć się postępowanie, których podstawą są zarzuty dotyczące braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Konsekwentnie wnioski o wyłączenie sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma toczyć się postępowanie, oparte na innych podstawach, nie podlegają rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy w trybie art. 26 § 2 u.SN. Sąd Najwyższy podkreślał, że nawet samo użycie przez wnioskodawcę w treści wniosku słów „niezależność” czy „niezawisłość”, odnoszących się do sądu lub konkretnego sędziego, nie może stanowić wystarczającej podstawy do przekazania takiego wniosku do rozpoznania Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 26 § 2 u.SN. Istotne jest bowiem to, jakie zarzuty są podnoszone wobec sędziego lub sądu, a nie to, jaką postać językową nadał im wnioskodawca (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 maja 2020 r.,

I NWW 17/20). W konsekwencji o tym czy wniosek podlega rozpoznawaniu przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 26 § 2 u.SN decyduje treść wniosku, w tym w szczególności jego uzasadnienie. Zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego musi znajdować wobec tego uzasadnienie w treści wniosku, przy czym nie należy mylić tego z zarzutem bezstronności sędziego (art. 41 § 1 k.p.k.). Zatem decyzja o przekazaniu wniosku do rozpoznania Sądowi Najwyższemu powinna być poprzedzona analizą całej jego treści, nie zaś odnosić się tylko do wybranego fragmentu.

W uzasadnieniu wnioskodawczyni rzeczywiście podniosła, że objęty wnioskiem o wyłączenie sędziego został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), co biorąc pod uwagę uchwałę składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4100-1/20) oraz orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Konstytucyjnego w ocenie oskarżonej wywołuje wśród prawników, organizacji sędziowskich i Rzecznika Praw Obywatela wiele wątpliwości.

W ocenie Sądu Najwyższego opinia wyrażona przez wnioskodawczynię jest jednak jedynie tłem do rzeczywistego zarzutu, że sędzia objęta wnioskiem przed swoim powołaniem na urząd sędziego była zatrudniona w Prokuraturze Rejonowej w W. Jej zatrudnienie, w czasie prowadzonego już postępowania przygotowawczego przez Prokuraturę Okręgową w W. w sprawie L. K. oraz okoliczność, że prowadzący to postępowanie prokurator K. K., a także inni wskazani we wniosku prokuratorzy również byli ówczesnie zatrudnieni w Prokuraturze Rejonowej w W., stanowi w ocenie wnioskodawczyni uzasadnioną wątpliwość, co do bezstronności sędzi A.D.

W ocenie Sądu Najwyższego nie są to okoliczności odnoszące się do braku niezawisłości sędziego albo braku niezależności sądu. Sąd Najwyższy nie podziela zatem stanowiska Sądu Okręgowego w W. wyrażonego w uzasadnieniu postanowienia, że wnioskodawczyni stawia zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, zarzut dotyczy bowiem *de facto* ich bezstronności.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że są to okoliczności, które powinny zostać rozważone przez pryzmat tego, czy mogą mieć wpływ na subiektywne poczucie sędziego co do własnej bezstronności, jak również przez pryzmat oceny sytuacji dokonanej przez hipotetycznego, przeciętnie wykształconego, poprawnie logicznie myślącego obserwatora, który nie jest osobiście zainteresowany wynikiem procesu (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 18 marca 2009 r., IV K 380/08). Wskazane zarzuty winny być więc rozpoznane w trybie przewidzianym w art. 41 § 1 k.p.k. Mając zatem na względzie treść art. 42 § 4 k.p.k. (określającego tryb wyłączenia sędziego), zgodnie z którym o wyłączeniu orzeka sąd, przed którym toczy się postępowanie, wniosek o wyłączenie sędziego podlega przekazaniu do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. – jako sądowi, przed którym toczy się postępowanie.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy, uznając się za niewłaściwy do rozpoznania wniosku, przekazał go na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 26 § 2 u.SN i art. 42 § 4 k.p.k. do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.